

בס"ד. ש"פ משפטים, פרשת שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשי"ב

(הנחה בלתי מוגה)

לא תהי' משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא'. הנה מקרא זה הוא בהמשך למ"ש לפני² ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך, וממשיך שעי"ז לא תהי' ג"כ משכלה וגו'.³ והזכיר כאן הבטחה על ג' הענינים דבני חיי ומזוני⁴, שתהי' בהם הברכה בריבוי ובהפלגה ביותר. וברך את לחמך ואת מימך הו"ע מזוני, ומדגיש בכתוב וברך גו', היינו, שלא זו בלבד שיהי' המזוני כפי המצטרך, אלא עוד זאת שתהי' בזה תוספת ברכה, מזונא רויחא. וממשיך בנוגע לחיי, והסירותי מחלה מקרבך, ויתירה מזה, את מספר ימיך אמלא, שהו"ע אריכות ימים. וכן בנוגע לבני אומר לא תהי' משכלה ועקרה, שזוהי הברכה דלידת בנים (השלילה דעקרה) והקיום שלהם (השלילה דמשכלה), ובאופן שיתקיימו לאורך ימים גם לעת זקנתו [כפי שמצינו ביעקב אבינו, שגם לעת זקנתו כאשר חשב שנחסר לו א' מבניו, אמר ואני כאשר שכלתי שכלתי⁵]. ובזה אומר לא תהי' גו', שיש לפרשו בב' אופנים, בלשון ציווי ובלשון הבטחה (כפי שמצינו דוגמתו בכ"מ⁶), היינו, ציווי שלא תהי' משכלה ועקרה (עס טאָר ניט זיין קיין משכלה ועקרה), והבטחה שלא תהי' משכלה ועקרה (עס וועט ניט זיין קיין משכלה ועקרה), היינו, שכאשר האדם עושה התלוי בו שלא תהי' משכלה ועקרה, אזי גם מבטיחו הקב"ה שלא תהי' משכלה ועקרה. והתנאי לכל זה הוא (כפי שמקדים בכתוב) ועבדתם את הוי' אלקיכם, דאף שבנוגע לבני חיי ומזוני אמרו חז"ל⁷ שלא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, בחינת המזל שאין ענין הזכות נוגע שם, מ"מ, ריבוי הברכה כו' בזה, תלוי בענין העבודה דוקא.

(5) מקץ מג, יד. וראה פרש"י תולדות כז, מה.

(6) ראה לקו"ת סוכות פ, סע"ד. ובכ"מ.
(7) ראה מר"ק כח, א. וראה אוה"ת וירא (כרך ד) תשנה, ב ואילך. ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' מד ואילך. ח"ב ע' תרלו ואילך. ועוד.

(1) פרשתנו כג, כו. — חלק מהמאמר שולב ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 271 ואילך.

(2) שם, כה.
(3) ראה ד"ה לא תהי' משכלה בתורת חיים פרשתנו תמ, א [בהוצאה החדשה — שב, ג].
אוה"ת פרשתנו ע' אירמח.
(4) ראה תורת חיים שם.

וצריך להבין מהו ענין העבודה, שעז"נ ועבדתם את ה' אלקיכם⁸, דלכאורה, כללות הענין דעבודת העבד לאדונו שייך רק בעבד ואדון למטה, שהעבד יכול להוסיף שלימות אצל האדון, דעם היותו אדון, ואדון אמיתי, מ"מ, יש גם ענינים שחסרים אצלו, וזוהי עבודת העבד, למלאות מחסורו או להשלים את רצונו, שע"ז הוא משלים את האדון [ומזה מובן גם שע"ז נעשה תוספת שלימות גם אצל העבד העובד]. אבל למעלה, כיון שאיהו שלימותא דכולא⁹, אינו מובן איך שייך שם ענין העבודה¹⁰. גם צריך להבין, שבענין זה מצינו סתירות בדברי חז"ל¹¹. דלפעמים מצינו שענין העבודה אינו נוגע למעלה, כדאייתא במדרש¹² וכי איכפת לי' להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף, לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות, היינו, שכל ענין המצוות אינו אלא בשביל לצרף בהן את הבריות, אבל אין זה נוגע למעלה. וכמפורש בקרא¹³ אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו, אם צדקת מה תתן לו. ולפעמים מצינו שעבודת האדם יש לה השפעה למעלה, כדאייתא במדרש¹⁴ על הפסוק¹⁵ ועתה יגדל נא כח אד', שע"י קיום התורה ומצוות נעשה ענין דהגדלה בשם אד'. וכן מצינו שע"י העדר העבודה נעשה חלישות כביכול למעלה, כדאייתא במדרש¹⁶ עה"פ¹⁷ צור ילדך תשי, דבזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום (היינו העדר קיום התורה ומצוות) מתישין כביכול כח גדולה של מעלה.

(ב) **אך** הענין הוא¹⁸, כמובא בחסידות¹⁹ מעבודת הקודש²⁰, דמשארז"ל וכי מה איכפת לו כו' הוא על אדון יחיד שורש השרשים דלי' לא איכפת לי' כלל, ואמנם לצורך הכבוד להשפיע על הראשים העליונים

13) איוב לה, ר"ז.

14) איכ"ר פ"א, לג. שבת פט, א. וראה גם לקו"ת שלח לט, ב ואילך. מ, א. אוה"ת שלח ע' תסט ואילך. ע' תעב. ע' תעט. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תרעט. ובכ"מ.

15) שלח יד, יז.

16) איכ"ר שם. ועוד.

17) האינו לב, יח.

18) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה צאינה וראינה עזר"ת (סה"מ עזר"ת ס"ע קצה ואילך).

19) סה"מ עזר"ת שם. ובכ"מ.

20) ח"ב שם. הובא בשל"ה שם.

8) בהבא לקמן — ראה ד"ה ועבדתם את ה"א במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תב; אוה"ת פרשתנו ע' א'קצה ואילך. ע' א'ריט ואילך; סה"מ תרס"ב ע' רעג ואילך.

9) תקו"ז בהקדמה (יז, ב). ובכ"מ.

10) ראה גם ד"ה לא תהי' משכלה בתו"א פרשתנו עת, סע"ד. אוה"ת שם ע' א'רנה.

11) ראה עבודת הקודש בהקדמה. שם ח"ב (חלק העבודה) פ"ג. הובא בשל"ה שער הגדול כט, ב ואילך. אוה"ת פרשתנו ע' א'ריט ואילך. סה"מ תרס"ב שם. וראה גם ד"ה זאת תורת העולה תרע"ח. תש"מ. ובכ"מ.

12) ב"ר רפמ"ד. תנחומא שמיני ח.

לייחד ראש המחשבה בסופה כו' צורך גמור הוא. והיינו, דבבחינת אדון יחיד שורש כל השרשים אין ענין העבודה נוגע כלל, כי אם בהתלבשותו בסדר ההשתלשלות, החל מבחינת החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות (דחכמה היא ראשית²¹), וגם למעלה מזה, בבחינת הכתר, הנה בבחינה התחתונה שבה, בחינת אריך, שהיא שורש הנאצלים, נוגע ענין העבודה, משא"כ בבחינת עתיק, פנימיות הכתר²². וביאור הענין²³, שבסדר ההשתלשלות נוגע ענין העבודה הן בהכלים והן בהאורות. דהנה, ענין הכלים שהוא העלם האור הוא נתינת מקום למציאות דזולת²⁴. כי, כאשר האור מאיר אזי ישנו רק המקור, ואין שום מציאות דזולת, אבל כלים שהם העלם האור, הם נותנים מקום למציאות דזולת, ועד שבריבוי השתלשלות נתהווה מהם בחינת נבראים. ולהיות שהכלים הם ענין של זולת, וסוף סוף הנה ע"י ריבוי השתלשלות נעשה מהם בחינת נבראים, לכן בבחינת הכלים נוגע ענין עבודת הנבראים, והיינו שע"י העדר העבודה נעשה פגם בהכלים. ולא עוד אלא שגם בהאור נוגע ענין העבודה, דהנה, אף שהעדר העבודה פוגם רק בהכלים ולא בהאור, מ"מ, ע"י הפגם בהכלים מסתלק האור מהכלי. והסילוק מהכלי נוגע גם בהאור, שהרי כוונת האור היא שיאיר בכלים, וכאשר האור מסתלק מהכלי, אזי אין האור ממלא את תפקידו. וזהו שענין העבודה נוגע גם בהאור, כיון שבהעדר העבודה נעשה סילוק האור שמסתלק מהכלי, ובמילא לא נשלמת הכוונה שבו. ויתירה מזה, שענין העבודה נוגע גם בהאור שלמעלה מהתלבשות בכלים, שהרי גם האור שלמעלה מהתלבשות בכלים ה"ה שורש עכ"פ לאור המתלבש בכלים. וזהו²² שענין העבודה נוגע בבחינת אריך, כי, בחינת אריך הוא שורש לנאצלים²⁵, וכיון שבנאצלים נוגע ענין העבודה כנ"ל, לכן גם בשורש הנאצלים (בבחינת אריך) נוגע ענין העבודה. ורק בבחינת עתיק אמרו רז"ל וכי מה איכפת לי' כו', כי, בחינת עתיק הוא אדון יחיד שורש השרשים, שורש השרשים דייקא, ולא שורש הנאצלים, כיון שהוא למעלה מלהיות שורש לנאצלים. ובאמת נבדל הוא גם מהשרשים, שהרי עתיק הוא מלשון ויעתק²⁶, והיינו שהוא מובדל גם מבחינת אריך, ומה

24) ראה ספר הערכים — חב"ד ח"ד ערך אורות דספירות ביחס לכלים. וש"נ.
25) עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. הובא בסה"מ עזר"ת שם.
26) לך לך יב, ח. ועוד. וראה לקו"ת אמור לא, ד. ד"ה באתי לגני תשמ"ח פ"ז ואילך (תו"מ סה"מ שבת ע' תז ואילך). ובכ"מ.

21) ראה זח"א לא, ריש ע"ב. תו"ח בראשית א, א. סידור (עם דא"ח) שה, ד. ובכ"מ.
22) בהבא לקמן — ראה סה"מ עזר"ת שם ע' ר ואילך.
23) ראה סה"מ עזר"ת שם ע' קצו ואילך. ועוד.

שנקרא שורש השרשים, אינו אלא בשם המושאל בלבד. ובכחינה זו אינו נוגע ענין העבודה, ועז"נ אם חטאת מה תפעל בו ורכו פשעך מה תעשה לו, אם צדקת מה תתן לו וגו'.

ג) **אמנם** עדיין צריך להבין, דהרי מ"ש ועבדתם את הוי' אלקיכם וגו', קאי (לא רק על מדריגות דסדר השתלשלות, ששם נוגע ענין העבודה כנ"ל, אלא גם) על בחינה שלמעלה מהשתלשלות. ובהקדם הדיוק²⁷ בלשון הכתוב, שיש בו סתירה מרישא לסיפא. דבתחילה אומר ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך גו', בלשון נסתר, כשלישי המדבר, ואח"כ אומר והסירותי גו', בלשון נוכח, כמדבר בעד עצמו. והענין הוא²⁷, עפמ"ש הרמב"ן בהקדמתו לפירושו על התורה, שלא כתב משה רבנו התורה (ד' ספרים ראשונים) כמדבר בעד עצמו כו' אלא כשלישי המדבר, היינו, כאילו אין המדבר שם הוי' ולא משה, אלא כשלישי המדבר. וכמו וידבר הוי' אל משה לאמר, שאין זה דיבורו של משה, שאז הי' צריך לומר וידבר הוי' אלי, וכן אין זה דיבורו של הוי', שאז הי' צריך לומר ואדבר אל משה, אלא הוא כשלישי (לא הוי' ולא משה) המדבר ומספר אודות דיבורו של הוי' אל משה. ומבואר בזה, דשלישי המדבר הוא למעלה משניהם, למעלה מבחינת משה, ולמעלה גם מבחינת שם הוי', כי, שם הוי', עם היותו הי' הוה ויהי' כאחד²⁸, ה"ה שייך להתהוות²⁹ (להשתלשלות)³⁰, והבחי' שלמעלה משניהם (משה והוי') הוא עצמות ומהות א"ס ב"ה, שהוא המדבר ומספר (ער דערציילט וואָס איז פּאַרגעקומען אין סדר השתלשלות) אודות הדיבור דשם הוי' אל משה. ונקרא שלישי דוקא, ע"ד מ"ש³¹ יחיינו מיומיים ביום השלישי וגו', כידוע³² שיחינו מיומיים קאי על כללות ההשתלשלות שנחלק לשתיים, בחינת ממלא כל עלמין ובחינת סובב כל עלמין, בחינת אורות ובחינת כלים, בחינת האור כמו שהוא לעצמו והגילוי כמו שהוא לזולתו, וביום השלישי קאי על עצמות ומהות א"ס ב"ה. וזהו שבתחילה נאמר ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך וגו', ששלישי המדבר אומר דכאשר ועבדתם את הוי' אלקיכם, אזי וברך את לחמך ואת מימך, היינו, שהוי'

30) ראה עטרת ראש שער ר"ה פרק ד. ועוד.

31) הושע ו, ב.

32) ראה אוה"ת פרשתנו ע' א'ר"ט. סה"מ תרס"ב שם ע' רפד. לקו"ת דרושים לר"ה סד, א. וראה אוה"ת פרשתנו ע' א'רנא. תו"ח פרשתנו תלח, ב [שא, ג] ואילך.

27) אוה"ת פרשתנו ע' א'ר"ט. ע' א'ר"ט.

סה"מ תרס"ב שם ע' ערב.

28) זח"ג רנז, ב (ברע"מ). פרדס שער א

(שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א פ"ז (פב, א).

29) פרדס שם. תניא שעהיוה"א רפ"ד.

וראה זהר שם.

שעליו נאמר ועבדתם את הוי' אלקיכם) יברך את לחמך ואת מימך. ולאח"כ מוסיף והסירותי מחלה מקרבך, והסירותי לשון נוכח, ששלישי המדבר אומר שהוא בעצמו יסיר מחלה מקרבך. ומזה מובן שענין העבודה נוגע (לא רק לשם הוי', אלא) גם לשלישי המדבר, בחינת עצמות ומהות א"ס ב"ה, שהעבודה פועלת (לא רק וברך את לחמך ואת מימך ע"י שם הוי', אלא גם) והסירותי מחלה גו' ע"י עצמות ומהות א"ס ב"ה. וצריך להבין, הרי בבחינה שלמעלה מהשתלשלות כתיב³³ אם צדקת מה תתן לו (כנ"ל).

ויש לומר, שזה שאמרו רז"ל וכי מה איכפת לי' להקב"ה כו', קאי על העבודה עצמה (דהיינו פרטי העבודה), אבל התוצאה של העבודה שעל ידה נעשה צירוף הבריות, שגם בבריות בעלמא³³, ברי' פחותה, נעשה צירוף וזיכוך, שזהו"ע האתהפכא מיש לאין, הנה זה נוגע גם בבחינת העצמות³⁴. ועז"נ ועבדתם את הוי' אלקיכם גו' והסירותי גו', עצמות ומהות א"ס ב"ה דוקא. ובזה יובן מה שנאמר כאן והסירותי מחלה מקרבך, ולא כמש"נ לפנ"ז³⁵ כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך גו', כי, בפסוק כל המחלה גו' לא אשים גו', מדובר רק אודות אפשרות למחלה, והברכה היא שאפשרות זו לא תבוא לפועל. אבל בפסוק והסירותי מחלה גו' יש חידוש גדול יותר, שגם כשישנה מחלה בפועל (לא רק אפשרות למחלה), תהי' הסרת המחלה. ובשביל הסרת המחלה שכבר ישנה בפועל יש צורך בכח עליון יותר, ועז"נ והסירותי בלשון נוכח, שקאי על עצמות ומהות א"ס ב"ה³⁶.

(ד) **והנה** ענין העבודה, ועבדתם את הוי' אלקיכם, שהיא בדוגמת עבודת העבד, קאי בעיקר על העבודה ביראה וקבלת עול³⁷, שהיא עבודת עבד³⁸, שהעבד אינו תופס מקום לעצמו, ועוד יותר שאינו שום מציאות לעצמו³⁹, והוא כביטול אל האדון, דאף שמצד עצמו בהפקירא ניתא לי'⁴⁰, ה"ה בכיווץ וביטול אל האדון⁴¹, ולכן עושה ומקיים

(38) תניא שם (נו, א). וראה לקו"ש ח"ז

ע' 183.

(39) ראה קידושין כג, ב וברשב"א שם.

(40) גיטין יג, א. וש"נ. וראה ד"ה ואלה

המשפטים תשל"ח פ"ה ואילך (תו"מ סה"מ

אדר ע' י ואילך). וש"נ.

(41) ראה קונטרס העבודה שם (ע' 13).

(33) ראה תניא פל"ב.

(34) ראה גם ד"ה בשעה שהקדימו שנה זו

(תו"מ ח"ה ע' 236).

(35) בשלח טו, כו.

(36) וראה לקמן בסוף המאמר.

(37) תניא פמ"א (נו, א). קונטרס העבודה

פרק ב.

את רצונו. וזהו שראשית העבודה ועיקרה ושרשה היא העבודה דקבלת עול, והיינו, שלמרות היותו במעמד ומצב שלא שינה את עצמו, רצונו, שכלו ומדותיו (ער האָט זיך ניט איבערגעמאַכט און שטייט אין זיינע רצונות וכו'), ה"ה עובד את עבודתו בדרך קבלת עול, שהרי בהנוגע למעשה בפועל, קיום המצוות בסור מרע ועשה טוב, אי אפשר להמתין עד שישנה את עצמו, אלא גם בהיותו במעמדו ובמצבו כמו שהוא, צריך לעבוד עבודתו בקבלת עול. וכן הוא בסדר העבודה בכל יום ויום, שהתחלת עבודת היום היא באמירת מודה אני⁴², וכן בעבודת התפלה, ההתחלה היא הודו להוי', שעוד לפני ההתבוננות דפסוקי דזמרה, ולפני ההתבוננות דברכות קריאת שמע, קריאת שמע ושמונה עשרה, אומר הוא הודו להוי', בחינת הודאה, שזוהי העבודה בדרך קבלת עול דוקא.

אמנם כיון שהפסוק ועבדתם את הוי' אלקיכם קאי (גם) על ענין התפלה, כמ"ש הרמב"ם⁴³ מצות עשה להתפלל כו' שנאמר ועבדתם את הוי' אלקיכם, מפי השמועה למדנו שעבודה זו היא תפלה, שנאמר⁴⁴ ולעבדו בכל לבבכם, אמרו חכמים⁴⁵ אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, מובן, שבזה נכלל (נוסף על העבודה מיראה) גם ענין העבודה מאהבה, שזוהו"ע התפלה, לית פולחנא כפולחנא דרחימותא⁴⁶. והענין בזה, דהנה⁴⁷ פעולת התפלה היא הן בנפש האלקית והן בנפש הבהמית. כי, תפלה הוא מלשון תופל⁴⁸, שהו"ע החיבור, שעל ידה נעשית התחברות נפש האלקית עם שרשה ומקורה. ועוד ענין בתפלה, שעל ידה נעשה בירור וזיכוך נפש הבהמית, והעלאת הניצוצות דגופו וחלקו בעולם. וכי ענינים אלו הם בהעבודה דאהבה דוקא. דהנה, בעבודה דיראה וקבלת עול לבדה, הרי לא שינה את עצמו, ולא פעל בירור וזיכוך נפש הבהמית, וכפי שרואים במוחש, שישנם כאלה שיש להם יראת שמים טבעית, ובהתבוננות קלה יכולים הם לעורר את היראה להיות סור מרע ועשה טוב, ואעפ"כ, גם כאשר הנהגתם בסור מרע ועשה טוב היא בשלימות,

47) הבבא לקמן — ראה קונטרס העבודה פ"א-ג.

48) קונטרס העבודה שם (ע' 4). תו"א תרומה עט, סע"ד (וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט ע' 79). וראה גם תו"א פרשתנו עט, ב. תו"ח שם תלד, ב [חצר, סע"ג ואילך]. מאמרי אדה"ז תקס"ח שם ע' תב. אוה"ת פרשתנו שם ע' א'קצח. ועוד.

42) ראה קונטרס העבודה פרק א (ע' 4).

43) ריש הל' תפלה.

44) עקב יא, יג.

45) תענית ב, סע"א.

46) ראה זח"ב נה, ב. זח"ג רסז, א. לקו"ת

שלח מב, ג. קונטרס העבודה פ"א. פ"ג ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת ה' ס"ה. ס"ט. ושי"נ.

נשאר נפשם הבהמית בתקפה ובגבורתה כתולדתה, ואדרבה, נתחזקה יותר בהמשך הזמן ע"י ריבוי ההשתמשות בה⁴⁹. וכיון שע"י העבודה מיראה לא פעל בירור וזיכוך נפש הבהמית, לא פעל גם התחברות הנפש האלקית עם שרשה ומקורה, כי התחברות נפש האלקית היא ע"י מילוי רצונו ית', והרי רצונו ית' הוא שהנשמה תברר את הגוף ונפש הבהמית, ובשביל זה ירדה הנשמה למטה, שהרי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וירידתה למטה היא כדי לברר את הגוף ונפש הבהמית⁵⁰, וכל זמן שלא פעל בירור נפש הבהמית, לא מילא את רצונו ית', ולכן לא פעל התחברות דנפשו האלקית עם שרשה ומקורה. ודוקא בעבודה מאהבה, שעל ידה פועל בירור וזיכוך נפש הבהמית, ה"ה פועל גם התחברות נפש האלקית עם שרשה ומקורה. ועוד ענין בזה שלא מספיק העבודה מיראה אלא מוכרחת להיות גם העבודה מאהבה, דהנה עבודה היא מלשון עיבוד עורות⁵¹, וכשם שבעיבוד עורות יש צורך בכ"כ פעולות הבאות ע"י טירחא ויגיעה גדולה עד שנעשה העור מעובד וראוי להיות קלף שיכתבו עליו פרשיות כו', כמו כן צריכה להיות עבודת ה' באופן של עבודה דוקא, טירחא ויגיעה גדולה. ומזה מובן שהעבודה מיראה אינה אמיתית ענין העבודה, כי ביראה אין הכרח שתהי' עבודה ויגיעה גדולה, וכנ"ל שישנם כאלה שיש להם יראת שמים טבעית כו', ולכן בהכרח להיות גם העבודה מאהבה, שבאה ע"י עבודה ויגיעה גדולה דוקא. ומזה מובן שמ"ש ועבדתם את הוי' אלקיכם, קאי הן על העבודה מיראה, שהיא ראשית העבודה, והן על העבודה מאהבה, וכמבואר בקונטרס העבודה⁵² ששלימות העבודה היא הן מיראה והן מאהבה.

ה) **ולבאר** אופן העבודה דועבדתם את הוי' אלקיכם, ממשך בכתוב לא תהי' משכלה ועקרה גו'. דהנה⁵³, עקרה היא שאינה יולדת בנים, דקאי על המדות אהבה ויראה (תולדות ההתבוננות⁵⁴), שאהבה היא בחינת בן ויראה היא בחינת בת. ומשכלה היא שיוולדת אהבה ויראה, אלא שאין להם קיום. ועל זה בא הציווי לא תהי' משכלה ועקרה, שההתבוננות צ"ל באופן שתהי' מזה הולדת המדות, והמדות יהיו בקיום,

53) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו

עט, א ואילך. תו"ח שם תלא, ב [רצו, ד] ואילך. אוה"ת שם ע' אירנו ואילך. סה"מ

תרצ"ב ע' רכב.

54) ראה תניא פ"ג. ובכ"מ.

49) תניא פ"ג (יח, ריש ע"ב).

50) תניא פל"ז (מח, ב) מע"ח שער כ"ו פ"א.

51) תו"א בראשית ה, ב. פרשתנו עו, א.

לקו"ת ויקרא ב, ד. ובכ"מ.

52) שמצויין בהערה 47.

שאו תהי' העבודה דועברתם את הוי' אלקיכם כדבעי. וביאור הענין⁵⁵, הנה, בעקרה שאינה יולדת יש ב' בחינות. בחינה הא', שאפילו בית ולד (בית מטרוני⁵⁶) אין לה⁵⁷, היינו, שאין לה כלי קיבול לקבל ההריון לצורך הלידה. וענינו בעבודה, שבית ולד קאי על ההתפעלות שכלית שעל ידה תהי' הולדת המדות בהתגלות לבו, ועקרה שאין לה בית ולד פירושו, שלא זו בלבד שאין לו אהוי"ר בהתגלות לבו, שזהו"ע טמטום הלב, אלא שאין לו אפילו התפעלות שכלית, שזהו"ע טמטום המוח. והסיבה לזה היא מפני שאינו כלי קיבול, להיותו כלי מלא, ובמדת בשר ודם כלי מלא אינו מחזיק⁵⁸. דהנה, כאשר האדם הוא כלי מלא, היינו, שהוא מלא מהרצונות שלו, לא מיבעי רצונות דיצר הרע, שהם הרצונות לדברים האסורים, או אפילו רצונות דנפש הבהמית לדברים המותרים, דעם היותם דברים מותרים, הרי התאוה אליהם היא בחינת שד משדין יהודאין עכ"פ⁵⁹, אלא אפילו רצונות דנפש האלקית, היינו רצונות דקדושה, הנה אם הוא מלא ועסוק בהרצונות שלו, לומר שעבודה זו יש לו חוש בה כו', עבודה זו הוא רוצה ועבודה זו אינו רוצה (די עבודה וויל ער און די עבודה וויל ער ניט), אזי הוא כלי מלא שאינו מחזיק, שאינו תופס האמת במוחו ושכלו להיות מזה התפעלות שכלית. וענין הב' בעקרה, שיש לה בית ולד, אלא שאינה יולדת, והיינו שיש לו כלי קבול לידע ולהתפעל בשכלו, אלא שלא נעשה מזה הולדת המדות בהתגלות לבו. דהנה, כשם שלצורך ההולדה בגשמיות צ"ל ענין הזריעה ע"י גילוי כח האין סוף⁶⁰, כמו"כ לצורך הולדת המדות צ"ל ענין הזריעה, אור זרוע לצדיק⁶¹, דקאי על הזריעה דתורה ומצוות, ובא ע"י כח עליון דוקא, שזוהי ההזזה עצמית שלמעלה מטעם ודעת שצריכה להיות לכל הפחות פעם אחת בשנה, בהתחלת העבודה⁶². וגם לאחרי הזריעה ישנו הסדר דימי העיבור, שהוולד הולך וגדל כו' עד שמתגלה באויר העולם, וכמו כן ישנו גם הסדר דימי העיבור כו' לצורך לידת המדות בהתגלות הלב⁶³. אמנם, גם לאחרי שנולדו המדות דאהבה ויראה בהתגלות לבו (השלילה

60) ראה גם לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. המשך כל הנהגה תרנ"ב (סה"מ תרנ"ב ע' קל). המשך שמח תשמח תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' קעט). ובכ"מ.
61) תהלים צז, יא.
62) ראה סה"מ תשי"ג ע' 19. ועוד.
63) ראה תו"ח בשלח קסא, ב [פ' בא קכט, א] ואילך. ועוד.

55) ראה תו"א שם. תו"ח שם תלב, א [רצו, א] ואילך. אוה"ת שם.
56) ראה ב"ר פמ"ד, ב. פנ"ג, ה. פס"ג, ה.
הובא באור החיים וירא כא, ב.
57) יבמות סד, ריש ע"ב.
58) ברכות מ, א.
59) תניא פ"ח (יג, רע"א). מזח"ג רנג, א.
רעז, א.

דעקרה), צ"ל הזהירות שיהי' להם קיום (השלילה דמשכלה), שדוקא אז העבודה היא אמיתית, כמ"ש⁶⁴ שפת אמת תכון לעד.

אך עוד אחת צריך לשית עצות בנפשו, שגם כאשר עובד עבודתו כדבעי, הן בנוגע להשגה שבמוח, והן בנוגע להמדות שבלב, שהם בהתגלות לבו, ואינם דמיונות שוא, אלא אהבה ויראה אמיתיים, ונרגשים גם בקיום התומ"צ, שנוסף על קיום התומ"צ בפועל ממש, יודע הוא כוונת המצוות, ויודע גם ההמשכות שנעשות ע"י קיום המצוות [שע"י עבודת הצדקה ההמשכה היא בקו החסד, וע"י עבודת הגבורה, משפט גו' ביעקב⁶⁵, נעשית ההמשכה בקו הגבורה, וע"י לימוד התורה, שהוא קו האמצעי, נעשית ההמשכה בקו האמצעי], ועד שעבודתו היא באופן המרומו בדיוק לשון הכתוב ועבדתם את הוי' אלקיכם, ששם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד, ולמעלה יותר בחינת הוי' שלמעלה מהשתלשלות, נעשה אלקיכם, כחכם וחיותכם⁶⁶, הנה גם בהיותו במעמד ומצב כזה, צריך להזהר שלא תהי' לו שביעות רצון מעבודתו, שאז נשאר לעמוד על עמדו ואינו מוסיף להלך בעבודתו (ער שטעלט זיך אָפּ און גייט ניט ווייטער). כי, נוסף לזה שהרגש דשביעות רצון יכול לגרום לכך שהאהבה ויראה שכבר נולדו ונתגלו לא יהיו בקיומם (שזוה"ע דמשכלה), הנה גם בשעה שעובד עבודתו באהבה ויראה, תהי' עבודתו במדידה והגבלה, במדה הנדרשת משביעות הרצון שלו⁶⁷. ועז"נ לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, בארצך דייקא, שארץ הוא מלשון רצון⁶⁸, היינו, שלא יורגש אצלו אפילו שביעות רצון בלבד מעבודתו (ופשיטא שלא יהיו נרגשים הרצונות שלו, שאז הוא כלי מלא שאינו מחזיק, שאין לו בית קיבול כלל, בחינה הא' דעקרה הנ"ל).

וממשיך בכתוב את מספר ימין אמלא⁶⁹, שזוהי העצה היעוצה כדי לפעול בנפשו הרגש של העדר שביעות הרצון. והענין בזה, שכאשר האדם מתבונן שניתנו לו ימים קצובים, ימים יוצרו גו'⁷⁰, לא

69) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, סע"ב ואילך. תו"ח שם תלו, א ואילך. אוה"ת שם ע' א'רסא ואילך. סה"מ תרצ"ב ע' רכג.

70) תהלים קלט, טז. וראה זח"א רכד, א. תו"א שם. תו"ח שם תלו, ב ואילך. אוה"ת שם. וראה גם ד"ה וידבר גו' וראו שנה זו (לעיל ע' 267). ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (תו"מ סה"מ חשון ע' שז ואילך). וש"נ.

64) משלי יב, יט. וראה אוה"ת פרשתנו שם ע' א'רסה.

65) תהלים צט, ד.

66) ראה תו"א שם עט, א. תו"ח פרשתנו תלא, ב [רצו, ד]. אוה"ת שם ע' א'רנה.

67) ראה תו"א שם עח, סע"ד. תו"ח שם

תלא, א [רצו, ד]. אוה"ת שם ריש ע' א'רנה.

68) ב"ר פ"ה, ח ובמתנות כהונה שם.

פחות ולא יותר, ובכל יום, בכל שעה ובכל רגע צריך לעבוד עבודתו למלא שליחותו בעלמא דין, הרי הוא טרוד בזה כל כך עד שאין לו פנאי כלל לחשוב אודות ענינים של מדריגות. וע"ד מאמר רבן יוחנן בן זכאי⁷¹ איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי, ומהביאורים בזה⁷², שמצד גודל טרדתו במילוי שליחותו לא הי' לו פנאי לשים לב (צוהערן זיך) למדריגות שלו⁷³. והיינו, שהוא טרוד ושקוע כל כך (ער איז אזוי פיל פאַריאָגט, פאַראיינגט און פאַרטרונקען) במילוי שליחותו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, שאינו יודע מה נעשה עם שכלו ומדותיו, ועאכו"כ בנוגע למדרגות הנעלמות שבנפש⁷⁴. ומזה מובן במכ"ש וק"ו שלא שייך אצלו רגש של שביעות רצון, כי בידעו שבכל רגע ורגע צריך למלא את שליחותו, ואם עובר רגע שאינו עובד עבודתו, ה"ז לא רק שהי' יכול להתעלות ולשגשג בעבודתו (ער האָט געקענט שטייגן) ולא עשה כן, אלא עוד זאת, שברגע זה שאינו עובד עבודתו, מורד⁷⁵ הוא במלך מלכי המלכים הקב"ה בכך שאינו ממלא את שליחותו, הרי, לא זו בלבד שלא שייך אצלו הרגש של שביעות רצון, בארצך, אלא אדרבה, ווען מען פרעגט אים וואָס איז באַ דיר מיטן בארצך, זועק הוא (שרייט ער אויס) במר נפשו: מה לי רצון, מה לי תענוג, מה לי אהבה, מה לי יראה (וואָס מיר רצון, וואָס מיר תענוג, וואָס מיר אהבה, וואָס מיר יראה), כיצד יכול לחשוב על ענינים של מדריגות בה בשעה שצריך לעמוד על המשמר שלא יעבור אפילו רגע אחד במצב של מרידה במלכות ח"ו מצד החסרון במילוי השליחות ברגע זה.

ז) והנה כאשר האדם מקיים הציווי לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, שעושה כל אשר ביכלתו שתהי' עבודתו באהבה ויראה אמיתיים שיש להם קיום, ומתוך העדר שביעות רצון כו' כנ"ל, אזי מוסיפים ומבטיחים לו מלמעלה שלא תהי' (בלשון הבטחה) משכלה ועקרה בארצך⁷⁶.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור במש"נ את מספר ימיך אמלא, אמלא דייקא, שזהו"ע שבא מלמעלה דוקא (נוסף על ההתבוננות דהאדם במספר

(71) ברכות כח, ב.

(72) ראה עוד ביאורים במאמרי אדה"ז הקצרים ע' שט. ועם הגהות — אוה"ת פינחס ע' אנט ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' קעא ואילך. תרמ"ו ע' יד ואילך. תרצ"ו ע' 50 ואילך.

(73) להעיר מקיצורים והערות לתניא ע' מז.

(74) להעיר מד"ה ויקח ה"א שנה זו (לעיל ע' 105). ד"ה בראשית ברא תשי"ג (תו"מ ח"ו ע' 127 ואילך).

(75) בחלק זה דהמאמר פרץ כ"ק אדמו"ר שליט"א בבכי רב, והניח ראשו הק' על השולחן, ורק לאחרי משך זמן המשיך באמירת המאמר (המו"ל).

(76) חסר קצת (המו"ל).

הימים שנקצבו לו), ובוזה גופא בלשון נוכח, ע"י שלישי המדבר, בחינת עצמות ומהות א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות (כנ"ל). והענין בזה, שגם אם יש איזה פגם וחסרון במספר הימים דעבודת האדם, שהיו אצלו ימים שבהם לא מילא את שליחותו, או אפילו ימים שבהם עשה גם ענינים בלתי־רצויים כו', הרי מצד בחינת שלישי המדבר שלמעלה מהשתלשלות, ששם לא שייך ענין של פגם, מתמלא מספר הימים הקצוב לו, ועוד יותר מכפי הקצוב כו', שכל הימים נעשים מלאים⁷⁷, ולא רק ימים מלאים, אלא גם ימים מאירים, שזהו הדיוק דמספר ימין⁷⁸, מספר מלשון⁷⁹ השמים מספרים פי' דמנהרין ומנצצין⁸⁰, ומלשון אבן ספיר, שהוא לשון ספירות ובהירות.

וזוהו גם מש"נ והסירותי מחלה מקרבך בלשון נוכח, כשלישי המדבר. דהנה, המחלה שעלי' נאמר והסירותי גו', היא מחלה כזו שיכולה להיות גם כאשר ועבדתם את הוי' אלקיכם, וגם כאשר וברך את לחמך ומימין, דלחמך ומימין קאי על תורה שבכתב ותורה שבעל פה⁸¹, או תורה ומצוות⁸², ועז' וברך את לחמך ומימין, שהעבודה בתומ"צ היא מצד הברכה דשם הוי', וגם אז עדיין יכולה להיות מחלה, וצ"ל והסירותי מחלה גו' ע"י שלישי המדבר דוקא. והענין בזה⁸³, שמחלה שנאמרה כאן, מחלה סתם, היא השורש לכל המחלות, והיא הענין דהרגש עצמו שבא בסיבת חטא עץ הדעת⁸⁴, כידוע שקודם החטא לא הי' הענין דהרגש עצמו, וכמ"ש⁸⁵ ויהיו שניהם גו' ולא יתבוששו, וענין החטא הוא שנעשה הרגש עצמו, כמ"ש⁸⁶ ותרא האשה כי טוב העץ למאכל גו'. וזהו שגם כאשר ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימין יכול להיות (וישנו) ענין המחלה, שהו"ע הרגש עצמו, כיון שחטא עץ הדעת פעל על כולם, גם על צדיקים, וגם על צדיקים גמורים, וכמארז"ל⁸⁷ ד' מתו בעטיו של נחש, שהם צדיקים היותר גדולים, שסיבת מיתתם אינה אלא בגלל

(83) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, ג.ד. תו"ח שם תמ, א ואילך. אוה"ת שם ע' א'רסב. מאמרי אדה"ז תקס"ח שם ס"ע תי ואילך. אוה"ת שם ס"ע א'ריא ואילך. ע' א'רכה ואילך. ע' א'רלה ואילך.
(84) ראה תו"א שם עט, ד. תו"ח שם תמ, ב ואילך. אוה"ת שם ע' א'רסב. ועוד.
(85) בראשית ב, כה.
(86) שם ג, ו.
(87) שבת נה, ב. ב"ב יז, א. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 132 ואילך.

(77) ראה תו"ח שם תלט, ב ואילך. וראה אוה"ת פרשתנו ע' א'רסו. שם (כרך ז) ס"ע ב'תשלא.
(78) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, ג. תו"ח שם תמ, רע"א. אוה"ת שם ע' א'רסב.
(79) תהלים יט, ב.
(80) ראה זח"ב קלו, ב.
(81) מאמרי אדה"ז תקס"ח שם. אוה"ת שם ע' א'רכה ואילך. ע' א'רכו. ע' א'רלה.
(82) תו"ח שם תמ, סע"א ואילך.

חטא עה"ד, ולכן, גם בצדיקים גמורים שייך הענין דהרגש עצמו, וכידוע⁸⁸ שאפילו צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים, אינו בטל במציאות לגמרי אלא הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו, יש מי שאוהבו, ולא יגיע למעלת דביקותו בה' כמו שהיתה נשמתו קודם ירידתה למטה. ועאכו"כ בנוגע לכינונים ואלה שלמטה מזה, שאצלם בודאי ישנו הענין דהרגש עצמו. והסרת המחלה דהרגש עצמו אינה יכולה להיות ע"י עבודת האדם בכח עצמו, כי אם ע"י המשכה נעלית ביותר, ועז"נ והסירותי דייקא, בלשון נוכח, שקאי על עצמות ומהות א"ס ב"ה כנ"ל.

(ח) **וכל** ענינים אלה נמשכים גם בגשמיות, הן בנוגע למזונא רויחא, שעז"נ וברך את לחמך ואת מימך, הן בנוגע לחיי, שעז"נ והסירותי מחלה מקרבך, ומוסיף את מספר ימיך אמלא, והן בנוגע לבני, שעז"נ לא תהי' משכלה ועקרה בארצך. וכל זה נעשה הכנה לענין כניסת הארץ (שעל זה מדובר בהמשך הכתובים⁸⁹), כן תהי' לנו במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו⁹⁰.

88) ראה גם תניא פל"ה (מד, סע"א ואילך).
 89) פל"ז (מח, סע"א).
 90) חסר אריכות הדברים בסיום המאמר (המור"ל).

89) בפסוקים כז"לא.